

Bölüm 7

ZYGMUNT BAUMAN'DA MÜPHEMLİK VE AHLAKİ BENLİK¹

Nedim YILDIZ²

Giriş

İkinci Dünya Savaşı dönemi ve sonucu olarak yaşanan çeşitli trajik olaylar karşısında modernlik projesinin özellikle de ahlaki boyutu farklı yönlerden birçok eleştiriye tâbi tutulmuştur. Söz konusu eleştirilerin temelinde yatan fikir, büyük ölçüde modernliğin ahlaki iyimserliğinden ve kural koyuculuğundan, rasyonalist tutumundan özcü yaklaşımına değin temel söylemlerini yaşanan trajedilerin sorumlusu olduğu savına dayanmaktadır. Bu eleştirileri geliştiren düşünürler arasında dikkat çeken isimlerin başında Postmodern Etik adlı eseriyle ZygmuntBauman gelmektedir. Bu bakımdan çalışmamız Bauman'ın kural koyucu olduğunu düşündüğü modern ahlak sistemine yönelik eleştirileri bağlamında onun postmodern etik kuramını ve bu kuram içerisinde yer vermiş olduğu ahlaki benliği irdelemeye çalışmaktadır.

Bauman'ın nihaî amaçlarının neler olduğuna ana hatlarıyla şu başlıklar altında sınıflamak mümkün görünmektedir. Birincisi, Bauman, ahlaki meselelerin çözülmesini veya hiç olmazsa belli bir karara bağlanmasını amaçlamaktadır. Denebilir ki, ahlaki bir mesele var mıdır? Fakat, durum her ne ise, Bauman'a göre ahlaki meselerde aklın hesaplamaları veya yasa koyma çabaları yetersiz kalacaktır. Üstelik Bauman'ın tüm bu eleştiri ve arayışının arka planında yatan kaygısının ahlaki yaşantının garanti altına alınması olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü ona göre ahlak, aklın elinde güvende değildir. Bu noktada aklın hakimiyetinde güvencede olmadığını söylediği şeyleri sıralayarak bunları akılla temellendirilemeyeceğini düşündüğü ahlakiliğin temel unsurları olarak dile getirmektedir. Bunlar, ötekine doğru uzanmak, öteki için yaşamak ve ötekinden sorumlu olmanın ötekiyle ilişkide olmaktan önce gelmesi gibi konulardır. Akılla temellendirilemeyeceğini ileri sürdüğü bu konular, hesaplanabilir olmayan, fakat birşeyleri yapmadığında özrü de olmayan ahlaki benliğin belirgin özelliği olan ahlaki itkidir. Peki, nedir ahlaki mesellerin çözümü ve ahlaki bir yaşamın garanti altına alınmasının imkânı? (Bauman, 2003, s.298).

Postmodern Etik

Bauman'da Postmodern etiğin ana tezi modern çağa damgasını vurmuş etik teorilerin kaçınılmaz bir sonla karşılaştıkları ve bu nedenle de ahlaki fenomenlere

¹ Bu çalışma, aynı adla 2-4 Mayıs 2018 tarihleri arasında düzenlenen "Uluslararası İstanbul Felsefe Kongresi"nde sözlü olarak sunulan tebliğin geliştirilmiş halidir

² Doç. Dr. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü.

Kaynakça

- Bauman, Z (1997). Modernlik ve Holocaust. (SuhaSertabibođlu, Çev.), İstanbul: Sarmal Yayınevi.
- Bauman, Z. (2003). Modernlik ve Müphemlik. (İsmail Türkmen, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bauman, Z. (2002), Modernite, Postmodernite ve Etik. Dünya Neyi Tartışıyor: Yeni Düşünce Hareketleri, *Dođu-Batı Dergisi*, 19, 51-65.
- Bauman, Z. (2014). Parçalanmış Hayat: Postmodern Ahlak Denemeleri (İsmail Türkmen, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bauman, Z. (2011). Postmodern Etik (Alev Türker, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bauman, Z. (2013). Postmodernizm ve Hoşnutsuzlukları (İsmail Türkmen, Çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bauman, Z. (2000) Siyaset Arayışı (Tuncay Birkan, Çev.) İstanbul:Metis Yayınları.
- Crone, M. (2008). Bauman on Ethics: IntimateEthicsFor a Global World?In Michael HviidJacobsen-Paul Poder (Eds) *The Sociology of ZygmuntBauman: ChallengesandCritique*, Burlington: Ashgate Publishing Limited.
- Şimşek, M.E. (2017). Akışkan Dünyada Etiđe Bakış: Postmodern Etik. Bauman Özel Sayısı, *Epokhé Sosyal Bilimler Dergisi*, 2017, 1(1), 66-83.